

utóbbi elágazó levélnyélen ülő makkokat mutat. A 37. ábrán egy somfagalyan két levél ered egy pontból, mint lepkeszárnyak, melyek a somfa leveléhez éppen nem hasonlít; a 78. ábra egy éktelen murvát mutat, melynek középvonalán két sorban vannak elhelyezve a három bajuszu porodák; aztán ez a mogyoró porzós virága!

El voltam határozva, hogy hallgatok e füzetéről; de az illetékes felszólításnak engedni voltam kénytelen. S ha már bírálnom kellett, nem hallgathattam el erdészeti közönségünk előtt annak lényeges hibáit és eredetiségeit. Hogy mi hasznát fogja venni e munkának a kertész és gyümölcstenyésztő, azt nem feszegetjük; de hogy nekünk erdészeknek, igényeinket távolról sem elégítheti ki, az világos. *Arday.*

Báró Kemény Gábor miniszter Máramaros vidékén.

Máramarosi levelezőnkől igen érdekes tudósítást vettünk báró Kemény miniszternek ottani utjáról; és miután a tudósítás nem a miniszter fogadtatásáról s a tiszteletére rendezett ünnepélyekről szól, hanem egyrészt tanuságot tesz a miniszternek működéséről, másrészt pedig felvilágosítást ad azon intencziók és tervekre nézve, melyek őt úgy az államerdők kezelésének, mint a gyáripár támogatásának kérdéseiben vezérlik; — ennek folytán jónak látjuk ezen tudósítást egész terjedelmében közölni.

A miniszter ezuttal a kabolapolyánai, rahói és körösmezői erdőségeket kívánván megtekinteni, hogy rövidre szabott négy napi ideje alatt ezen maga elé tűzött feladatot teljesíthesse, sok helyütt gyalog járta be ezen nagy, terjedelemre nézve egy-egy német herczegséggel versenyző állami erdőségeket, mindenütt behatóan megismerkedve a viszonyokkal.

De hogy kellő egymásutánban részletezzük jelentésünket arról a nagy munkáról, mit Magyarország földmívelési és iparügyeink minisztere rövid négy napi idő alatt teljesíteni képes volt: menjünk végig az eseményeken úgy, s azon sorrendben, a mint és a hogy azok a valóságban történtek.

Első sorban megjelent a miniszter a kamarai kincstári gőzfürésztelepen, hol a Groedel testvérek czég által Németországba való kivitelre termelt fenyő deszkaanyagot szemlélve meg, azok minősége, nemei és a készletek nagyságáról szerzett tudomást, s behatóan megvizsgálta a feldolgozandó faanyagok minőségét és a fűrészület berendezésének minden részleteit.

Megtekintette ezután a kabola-polyanai bükkerdőségeket, különösen azokat, melyek fakészlete a nagybocskói szoda-gyárnak lesz eladandó, s meggyőződött azok minőségéről, úgy hasonlókép tájékozást szerzett ezen erdők szállítási viszonyairól, s ez alkalommal gondoskodása kiterjedt arra is, hogy ezen bikkállományu erdőterületek a kihasználás után veres- és luczfenyvesekkel ültetessenek be.

Megszemlélte ezután a bocskói rakpartokon levő kincstári fakészleteket s részletes tájékozást szerzett arról, hogy a favágatási és szállítási munkabérek az illető erdők helyi viszonyaihoz képest mennyire állnak arányban a teljesített munkálatokkal.

Ellátogatott a rahói és kőrösmezei erdőségekre is, s azoknak tenyészeti és korosztályi viszonyait beható, alapos vizsgálat után felismerve, elhatározta, hogy tekintettel arra, miszerint a máramarosi kincstári erdőségekben a fiatalabb erdők aránylag nagy tért foglalnak el, ennél fogva az ezután alkalmazandó kihasználás akkép lesz berendezendő, hogy az erdő helyes korfokozatai, viszonyai lehető legrövidebb időn elérjenek.

Megszemlélte továbbá a részben fenyőszu, részben szél-

törések által elpusztított körösmezői tiszamenti erdőket, meggyőződést szerzendő arról, hogy az ezek helyén újabb időben történt felújítások mennyire sikerültek, — s örömmel mondhatjuk, hogy az e részben elért eredmény a miniszter várakozását kielégítette! e mellett azonban kijelentette, hogy ugy itt, mint a többi felújítandó erdőségekben a lucz- és jegenyefenyő megfelelő mértékben való vegyes tenyésztését ismerte szükségesnek, hogy ezáltal az előbbienekhez hasonló károk ismétlődésének eleje vétessék.

Nem mulaszthatjuk el e helyen a miniszter azon kiválóan üdvös intézkedését fölemlíteni, melyszerint az erdei legelők a községi marhatenyésztéssel kapcsolatban olyképen értékesíttessenek, hogy míg egyfelől utóbbiak segélyével a kincstári erdőmunkáknak idején leendő teljesítése biztosittatik, másfelől a községek részére a legelőre utalt marhaállomány számának megfelelő legelőterületek biztosittatnak.

Hasonlókép fölemlítendő a favágatási idő szabályozása, a termelt anyag minőségének lehető javítása czéljából: nemkülönb elhatározta a miniszter azt is, hogy az alföldi gazdasági czélokra szükséges vékonyabb méretű szálfanyagok a tényleges keresletnek megfelelőleg fokozottabb mérvben vágassanak; mi már az erdők korosztályi viszonyainak rendezése szempontjából is föltöbb kívánatos. A bükkös erdőkben pedig az Alföld részére gazdasági faeszközöknek kísérletképen való készíttetését is szükségesnek ismerte.

A kincstári kezelési és üzleti épületek, az erdei utak s a tutajozás czéljából foganatosított vízszabályozási munkálatok és viziutak állapotáról és minőségéről is részletes tájékozást szerzett, s ama még hiányos erdei gyalogutak fokozatos kiépítése czéljából az egész kerületre megfelelő uthálózati tervet elkészíttetését munkába vétetni határozta.

Végezetre hasonlókép személyesen megvizsgálta a bustya-

házaai gőzfürész fakészleteinek mennyiségét, hol is a szép anyagok igen kielégítették.

De nemcsak az erdészetre terjedt ki a miniszter figyelme; kiterjeszté gondját a megye fejlődő marhaterenyésztésére, mely hogy oly örvendetessen fejlődik, legelső sorban szintén az ő érdeme. Így ezen útjában is mindenütt megtekinté az itteni riska-fajnak az allgauti fajjal való keresztezéséből eredő borjúkat is. Hogy mennyit köszönhet Máramarosmegye marhaterenyésztésének emelése tekintetében a miniszter gondoskodásának; azt legjobban s kétségbevonhatlanul bizonyítja azon száraz statisztikai tény, hogy megyénkben ma már vagy 70 község bír a miniszter gondoskodásából nyert allgauti tenyészbikával.

De — mint ismételt kijelentéséből tudjuk — semmi sem lepte meg a miniszter urat annyira, mint a hasonlóképp általa támogatott bocskói szódagyár nagyszerű és kitűnő berendezése. S méltán meg is lehetett lepetve, ott — Magyarország keleti határán — ily nagy gyártelepet találni, melyet tulajdonosai a gyár megszerzése óta immár Magyarország legjelentékenyebb vállalatai egyikévé fejlesztettek. A gyártulajdonos Müller Frigyes és társa cég, birtokosa egyszersmind a híres borsabányai kimerithetetlen gazdaságu vaskovandtelepeknek, melynek érczei dús kéntartalmuk mellett még réz- és ezüsttartalmuak is, — arzeniktől azonban seljesen mentek. Ezen kovandok első sorban kénsavgyártásra használtatnak, mely célra a bocskói gyárban a legjobb systema szerint épített kemenczéken kívül egy több mint 8000 köbméter tartalmu ólomkamara is van felállítva, — s mely ennél fogva a legnagyobb hasonló célú gyárak közé sorozható. Az ily módon kénmentesített kovandokból ezután a réztartalom választatik ki — a mi ismét egy önálló gyárparágot képez, sőt már az ércz ezüsttartalmának kiválasztása is sikerrel kísértetett meg.

Az ezek után fenmaradó anyagot vasérczek képezik, melyek kohászati célokra használtatnak fel.

A kénsavgyártással karöltve jár az u. n. sulfát vagy glaubersó (keserűs) előállítás; mint a melynek gyártásánál épen a kénsav és a kincstári sóbányákban nagy mennyiségben létező hulladék- vagy hányasók*) játszik a főszerepet. A nyert glaubersó egyrésze alakatlan, másrésze jegecsez alakban jó a kereskedésbe; de a tulnyomó nagyrésze tovább megy a gyártási folyamat körforgásában és sziksóvá alakittatik át. Ugy a keserűs, mint a sziksó (szóda) előállítására berendezett gyárhelyiségek a tudomány mai színvonalán állnak és világrészünk egyik legelső sziktechnikusának vezetésére bízzák.

A sziksógyártásnál is maradnak még fenn kéntartalmu hulladékok, mely kéntartalom fölöslegként maradt fenn azon folyamat alkalmával, melyen a kénsav keresztülment; s még ezen hulladékok is hasznosíthatnak oly módon, hogy azokból speciális készülékek segítségével igen szép tiszta kén készíttetik.

Nagymennyiségű és fontos melléktermény nyeretik a keserűsógyártásnál, s ez a sósav; mely részint ezen alakban jó a kereskedésbe, részint pedig chlórmész gyártásra, s a fentemlített salakból a kén újból kiválasztására használtatik.

A nyert sziksó végre különböző formákba alakíttatik, s e célra is el van látva a gyár a kellő fölszereléssel s készülékekkel, hogy a kész gyártmányokat: a sziksót, a maró lugot s a jegecsez szódát megfelelő mennyiségben lehessen előállítani, mely termények mindenkor bizton és gyorsan eladhatók. A gyártelep ezen leirt részében a gyártás a Lebbauc-féle systema szerint történik, mely módszer feltalálója nevéreől hivatik így.

*) Minősége folytán a kereskedésben nem használható só.

Ezen nagyterjedelmű telepet képező osztály mellett a Müller és társa cég második szakasz gyanánt egy ammonia-szükséggyárat is fog felállítani, hol különböző chemiai vegy folyamatok útján só- és ammoniából különösen magasfoku sziksó fog készítettetni, mely bizonyos iparnemeknél kiváló keresettségnek örvend.

A gyártelep sokféle céljaira roppant menynyiségű épületfa igényeltetik, melyet a kincstári bikkések szállítanak, melyek ez ideig majdnem értékesíthetlenné valának. Általában ki kell emelnünk e helyen, hogy a vállalat legbiztosabb alapját épen azon körülményben leli, hogy a hozzá legszükségesebb nyers anyagok, névszerint fa, só, vaskovand és mész, (miután a vállalat külön mésztörésekkel is bir) mind közvetlen közelben található.

Ámbár a Müller és társa cég a gyártelep termelési képességét négyszeresére emelte annak, mint a gyár átvételekor volt — mindamellett a fentemlített kedvező körülmények, különösen pedig Máramarosmegyének mindenféle fajta fákbán való gazdagsága arra indították nevezett céget, hogy ne állapodjék meg a megkezdett uton, hanem egy nagy cellulose gyár létesítését is tervbe vegye, melynek kétségkívül nagy jövője lesz, ha elgondoljuk, hogy — eltekintve attól, miszerint ezen felállítandó gyár biztos vevő lenne a sziksó, sósav illetve chlórmezre, — napról-napra mily növekvő jelentőséget nyer a cellulose (növényrost) a papirgyártási iparra nézve.

Ily módon tehát a nagy-bocskói gyár — ha sikerül Müller társa cégnek megállapított programját keresztülvinni, — azon helyzetben lesz, hogy a magyar piacot hazai termelésű kénsav, sósav, sulfát, jegeczes glaubersó, calcinirozott és kristályszoda, kén-, réz- és cellulose-terményekkel lássa el, és ennek folytán a Sz. István korona országainak legnagyobb iparvállalatai közt föltétlenül egyik első helyet fogja elfoglalni.

A miniszter a gyárban tartott részletes szemle alkalmával már annak mai állapota fölött is legnagyobb elismerését fejezte ki, míg viszont a gyár műszaki vezetői, kik annak egyes részeit a miniszternek bemutatták, örömmel tapasztalták azon alapos szakismeretet, melynek a miniszter a gyáripár egyes ágainak még legkisebb részleteiben is kétségbevonhatlan tanujelét adá.

Végezetre nem hagyhatjuk még említés nélkül, hogy a miniszter a Kötz-féle fehérpataki vasedény-zománczozó gyárat is meglátogatta s megelégedését nyilvánítá az ott készült gyártmányok jó minősége fölött. *Az „Egyetértés“ után.*

Tölgyeseink és a francia szarvasgomba.

Napjainkban sokfelé érezteti magát a szükség, hol ezelőtt még nem volt annyira előretolakodó mint most, azért kiki ösztönözve érzi magát azon érdekes számtani feladat betűzésére, mikép lehetne kevésből többet csinálni? Az erdész sem marad érintetlen az eféle tünődések közepette s nem vonhatja ki magát ily ádáz igénykedések büvköréből; látjuk is mindenféle szaporodni a törekvéseket, létező termelési ágakat fokozni, vagy új jövedelemforrásokat keresni. A főhasználat mellett, alkalmas körülmények között, még valami mellékhasználat is érdemelhet figyelmet, s érdemelhet kísérletet: hasznot teremteni, mely eddig nem volt. Koronként az időszaki sajtóban is felmerülnek ez iránybeli felszólalások, és sok mindenféle ajánlatik. Vajjon az, mit egy javaslattevő ecsetel: valójában értékes aranybánya-e, vagy csak kápráztató üres szappanbuborék, mindig skepsis tárgya lesz; hanem a higgadt mérlegelőnek dolga, megvizsgálni: van-e, lehet-e, és mennyi alapja? Ezen fentartás *salvus-conductusa* alatt legyenek ide-